

Напрямок: сучасні технології навчання і виховання у вищій школі

Літяга І.В.,

к.п.н., доцент кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ-ПЕРШОКУРСНИКАМИ ЩОДО ЇХ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ВНЗ

Проблема адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у ВНЗ є однією із найважливіших, які досліджуються в студентському середовищі. Саме тому важливою є розробка технології соціально-педагогічної діяльності щодо зазначеної проблеми. Складність процесу адаптації студентами визначається великим обсягом інформації, відсутністю навичок самостійної роботи, яке викликає велике емоційне напруження, що нерідко призводить до розчарування у виборі майбутньої професії.

Професійна діяльність студента – це вищий рівень його навчальної діяльності. Проте вона не просто будується на фундаменті його теоретичної підготовки, особистісних якостей і умінь, а органічно поєднується з ними, створюючи цілісну, комплексну, системну, професійну підготовленість.

Основною метою технології роботи зі студентами-першокурсниками є детальне визначення кінцевого результату, метою якого є успішна адаптація їх до умов навчально-виховного процесу у вузі. Необхідним є розподіл процесу досягнення на послідовні взаємопов'язані етапи дій, у виконанні яких мають взяти участь куратори, викладачі, адміністрація, студентське братство, студентська соціальна служба. Така технологія повинна включати ознайомлення з ситуацією і типовими проблемами навчання і виховання у вищому закладі освіти, мотиваційний компонент, формування чутливості до змін в оточуючому середовищі і разом з тим позитивного мислення, щоб забезпечити змогу конструктивно сприйняти такі зміни.

Першокурсники мають труднощі при засвоєнні знань тому, що у них не сформовані готовність до самостійного навчання, самоконтролю та

адекватної самооцінки, володіння своїми індивідуальними особливостями пізнавальною діяльністю, уміння правильно розподілити свій робочий час для самостійної підготовки.

Навчальна діяльність – лише одна з багатьох сторін життя студента. У період здобуття вищої освіти молода людина продовжує своє особистісне зростання, зіштовхуючись із багатьма проблемами, пов'язаними з початком дорослого життя: нове середовище ровесників і дорослих, перегляд уявлень про себе, необхідність заробітку, можливий переїзд до іншого міста тощо.

Постійне вирішення цих проблем потребує внутрішньої самоорганізації, уміння розподілити час і сили в навчальному режимі, стимулює роботу по виявленню й усвідомленню життєвих цінностей, уточненню перспективних планів. Необхідною умовою ефективності навчальної роботи студента є успішне проходження процесу соціальної адаптації [3, с. 315].

Адаптацію в умовах навчання у вищому навчальному закладі освіти проходять, у тій чи іншій формі, всі першокурсники. У кожного студента терміни адаптації індивідуальні, але в основному до середини першого семестру. Стійка ж адаптація настає у кінці другого – на початку третього семестру.

Процес адаптації студентів проходить на декількох рівнях «пристосування»: до нової системи навчання; до режиму праці і відпочинку; до входження в новий колектив. На перший план виходить необхідність самостійної регуляції своєї поведінки, наявність того ступеня свободи в організації своїх занять і побуту, які нещодавно були їм недоступні.

Науковці виділяють об'єктивні труднощі адаптації першокурсників, що визначаються зовнішнім середовищем і умовами вузу і на які студенти не можуть безпосередньо вплинути, та суб'єктивні, які властиві індивідуально кожному студентові, та які він може подолати сам на основі своїх ціннісних орієнтацій, цільових установок і життєвого досвіду.

Соціальної адаптації першокурсників вищого навчального закладу сприяє така система заходів: робота щодо комплектування академічних груп з урахуванням психологічних особливостей студентів і їх психологічною сумісністю; ритуал «Посвята у студенти»; виступи викладачів; курс «Вступ до спеціальності»; знайомство з історією вищого навчального закладу і його випускниками; організація консультпунктів у гуртожитку; ведення щомісячної атестації, що дозволяє контролювати самостійну роботу і допомагати першокурсникам. Важливим фактором більш швидкої та повноцінної соціальної адаптації студента є позанавчальна діяльність студента, зокрема через органи студентського самоврядування. Студенти, які крім адаптації в умовах навчання у вищому закладі освіти, проходять ще й адаптацію в умовах життя у новому для них місті, а разом з тим і до життя в гуртожитку, що спричинює цілий комплекс нових специфічних проблем [2, с. 132 – 135]. Важливим у цей період є також активне включення студентів у поза навчальну діяльність факультету та всього закладу.

Таким чином, на перших етапах навчання у вищому навчальному закладі зі студентами-першокурсниками активно повинна здійснюватись робота, спрямована на розширення системи психологічних та соціально-педагогічних заходів з метою полегшення їх адаптації до процесу навчання і виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агаджанян Н.А. Адаптация и резервы организма / Н.А. Агаджанян. – М. : ФиС, 1983. – 175 с.
2. Донцов А.И. Психология коллектива. Методологические проблемы исследования / А.И. Донцов. – М. : Высшая школа, 1984. – 208 с.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология: учеб. пособие / И.А. Зимняя.- Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 480 с.
4. Самыгин С.И. Педагогика и психология высшей школы. Учебное пособие для вузов / С.И. Самыгин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 544 с.

Використання педагогічних технологій у практиці роботи сучасної школи зб. наук. Праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 15-17 лют. 2012 р. / МОН молоді і спорту України, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т імені Григорія Сковороди» [та ін.]; наук. ред. В.П. Коцур, О.І. Шапран; укл. О.М. Сергійчук, Н.П. Онищенко. – Переяслав-хмельницький: «Видавництво КСВ», 2012. – С.256-258.